

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a esc de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6i'a, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri externe 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 3 galbini mon. sun6t6ria.

Anulu XXXII.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 75.

Brasiovu 9 Octobre 27 Septembre

1869.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Brasiovu 8 October.

In momentele de facia, candu in intrulu monarchiei se afla mai multe pop6ra nemultumite cu starea politica de astadi, caminulu culinei s6u alu bucatariei diplomatice inca totu fumega. Lordulu Clarendon ministrulu de externe alu M. Britaniei in cuventarea tienuta in 20 Sept. in Wadford la banchetulu anualu alu reuniunei economice dechiar6, ca se afla nu numai in pusetiune, ci si imbulditu de necesitate a face cunoscutu despre celea ce se cocu si se intempla in consiliulu diverselor puteri europene: „Amu amblatu“, dice, „pe continentu, amu avutu ocaziune a audi deosebitele pareri, me amu intalnit cu unele pers6ne, cari au mare influentia asupra sortii Europei. — Cu t6te ca n'amu darulu profetiei, nici me incumetu a ved6 mai departe in viitoriu, decatu altii, totusi nu potu se nu-mi manifestezu parerea, ca in decursulu estoru trei ani de pe urma si, preste totu, dela resbelulu intre Prusi'a si intre Austri'a nici odata prospectele pentru sustinerea nepretiuitelor binefaceri ale paceri n'au fostu mai bune decatu astadi.“ — Cu t6te acestea se scrie acum din Franci'a in „Indep. Belg.“, ca la curtea imperatului Napoleonu 6ra se ventura cestiunea de resbelu s6u de pace. D6ue partite se opunu la deslegarea acestei cestiuni. Un'a vr6 desarmarea generala, 6r' ceealalta nu vr6 se scia nimicu despre desarmare, pana candu Franci'a prin unu resbelu victoriosu nu se va posta in culmea Europei.

Opositiunea in Franci'a privesce armistarea diplomatica si apropiarea intre Prusi'a, Austri'a si Rusi'a c6 unu inceputu la una coalitiune in contra Franciei-Italiei, c6 una isolare umilit6ria si una neputintia a imperatului. Din intelnirea ministrilor Beust, Gortschakoff, Clarendon deduc6 cea mai culminata probabilitate, ca cointelegerile sunt6 facute pe contulu suprimarei libertatii, ce incepe a se restitui in Franci'a si in t6te statele romane. Se mai adauge la ac6sta inca unu momentu, ca principele Metternich, solulu Austriei acreditatu pe langa cabinetulu Franciei, dupa intelnirea ce av6 cu Beust la Strasburg s'ar fi reintorsu in caus'a aliantiei cu Franci'a la parerea, cumca o aliantia c6 ac6sta ar' fi acum numai o legatuintia cu unu cadavru si crede, opositiunea franceza, ca Austri'a in casu de m6rtea imperatului francesiloru precum si in casulu unei resturnaturi in Franci'a nu se va lasa izolata, ci de sila bucur6sa va primi si explicarea paceri dela Prag'a dupa prelegerea Prusiei. — Opositiunea e gata a cere deslusiri; si prin diurnale se si pretinde dechiarare, ca ce pusetiune va tien6 Austri'a, d6ca puterile nordice se voru alia pe temeulu unei explicari a paceri din Prag'a, care ar' fi prejudici6sa intereselor Franciei. Opositiunea afirma, ca cabinetulu Tuilerieloru au facutu destule servitii Austriei in Germani'a, Romani'a si Greci'a, incatu acum a sositu timpulu candu se potu cere dechiaratiuni categorice dela ea in caus'a aliantiei. Atata mai trebuie cabinetulu Tuilerieloru, c6 dupa ce l'au insielatu Bismark, ne implinindu apromisiunile cederei locurilor dela Rinu se lu mai insiele acum si Beust in caus'a Dunarei de diosu. — Clarendon a fostu si la St. Cloud,

unde se afla Napoleonu si l'au informatu, ca apropiarile ce esira la lumina intre puterile nordice sunt6 postate pe temeulu de a sustien6 vechi'a solidaritate pentru interesele conservative si dinastice si presupunu cu deosebire si amanarea tuturor cestiuniloru urgente. Cabinetulu de Tuilerii s'a invoitu la ac6sta presupunere, d6ca Prusi'a se va conteni dela orice provocare in Germani'a de sudu si d6ca Rusi'a si va pune poft'a in cuiu de a face c6 se prorumpa cestiunea orientala.

Politic'a Tuilerieloru, privita din punctu de vedere nationalu francesu, doriea intarirea Austro-Ungariei prin beneficiulu paceri si alu libertatii, pentru c6 in cestiunile deciderie se p6ta fi unu aliatu pretiuitu alu natiunei franceze; inse imperialismulu francesu i se curma totu prospectulu de a impune cu ac6sta aliantia dubia, de pusetiune cu d6ue fecie si opositiunea lucra asupra imperatului cu multu neastemperu in directiunea ac6sta. Desbaterile si interelatiunile in parlamentulu Franciei, care e conchiamatu pe 29 Novembre, voru trage velulu celu intunecosu despre pusetiunea cea incurcata si tendenti6sa a multu cercatei diplomatice, care totu cerne spre a nu mai frementa. — Congresulu de pace din Elveti'a si opositiunile republicane din Ispani'a, cari au devenitu protinse si cangren6sa principiulu monarchicu, acceptatu de catra cortese, sunt6 furtune, in contra car6ra se voru alia p6te si toti suveranii din Europ'a pentru a-si salva tronurile. — Avemu dar' la pragu inaugurarea principialoru conservative si acasa. —

De aici putemu explica si scierea respandita din Vien'a, ca Beust se va retrage din pusetiunea de cancelariu si cumca pr. Auersperg a fostu imbiatu cu ea inse n'a vrutu s'o prim6sca. Armata inca este nemultumita cu destramarea unitatii celei vechie; 6r' caruntulu generalu Hess in cercuri mai inalte s'ar fi dechiaratu, ca pentru Austri'a sta numai alternativ'a: s6u restituirea unitatii celei vechie s6u destramarea ei totala. — Asta e si credinti'a armatei si asta va r6de ultima radecina a pomului dualisticu, care inse devine inlocuitu nu cu drepturile nationali politice, ci cu principiale intereselor conservative, — tocma de s'ar si restaura federalismulu celu vechiu alu provinciiloru, dupa cum canta cuculu in departare de noi. — Se mai adaugemu aici, ca pana candu c. Beust nu va pune in cuiu politic'a manifestata de repetite ori in cartea rosia in cestiunea explicarei articolu 4 alu paceri din Prag'a, nu p6te fi sigura relatiunea intre Prusi'a si Austri'a, pentruca scimu, catu au duratu aliantia acestoru d6ue puteri in caus'a Schleswigului, ca dupa invoirea dela Gastein au si urmatu resbelulu de 1866. Intocma p6te urma unu resbelu si dupa intelnirea eventuala intre imperatulu Austriei si regele Prusiei la Teplitz, despre care se vorbesce, da ac6sta diace in fundulu caminulu bucatariei diplomatice. —

Blasiu 30 Sept. 1869.

Respunsu la G....u in caus'a fundatiuniloru.

Prestimate Dle Redactoriu!

In Nr. 68 alu „Gazetei Transilvaniei“ a aparutu unu articulu de sub d6lulu Vulcanulu subsemnatu de G....u cu intentiune de a storc6re care informatiune dela Blasieni despre starea fundatiuniloru nationali, s6u cu tendinti'a de a ne trece in

ochii publiculu de nepasatori intru una cestiune atatu de vitale, precum sunt6 si debe se fia la noi fundatiunile ori de ce col6re; nu scimu — d6ca corespondentele G....u si-a luat6 de punctu de plec6re pre cea din antania, suntemu plecati, incatu ne sta si n6ua prin putinti'a ai satisfac6 — d6ca pre ast'a din urma, pre carea noi n'amu presupus'o bucur6si, cu t6te acestea, fiindu de unu timpu inc6ce dedati cu feluritele invective, ce unii nechiamati le arunca asuprane fara l6cu de crutiare, nu ne-a surprinsu c6 cu 6re care noutate!

Noi inse de 6race din indurarea lui Ddieu si vointia stapaniloru nostrii traimu intr'o lume „par excellence“ constitutionale, credemu ca nu vomu super6 pre d. G....u, d6ca i vomu trece reflexiunile pre altu terenu si le vomu privi dreptu interelatiune, apoi ne vomu lu6 volia a le respunde cu t6ta cuveninti'a la reflexiunile si proiectele dlui respective a face unele contra reflexiuni.

Oserbamu din capulu loculu, ca fundatiunile preste cari dispune capitulu metrop. din Blasiu, nu se administra in Blasiu, ci ni le administra altii, adica pana la desfiintarea guberniulu reg. transilvan6nu, c. reg. directiune finantiale generale provinciale, 6r' de presente inaltulu ministeriu reg. ungurescu.

Din acestea fundatiuni cea Ramontiana, dupa calcululu preliminaru ce ni s'a prezentatu pre anulu 1869, face cifra 80.409 fl. v. a.

Ceea Clainiana 6090 fl. v. a.

Thordasiana 2300 fl. v. a.

Capitalulu fundatiunei Bobiane menite pentru stipendia, fiindu comasatu cu fundulu de premia alu rom. catoliciloru, a muritu, nu se scie *) precum nici celu alu fundatiunei Maieriane. — Candu va sosi diu'a cea mare asteptata cu atata neastemperu, in care ni se voru strapune t6te fundurele si fundatiunile, vomu fi in stare a raspunde d. G....u in detaliu si cu cerut'a precisiune**), pana atunci aiba si dlui, precum avemu si noi, pucina pacientia, si nu li6 in nume de reu, d6ca si noi la rondulu nostru vomu indrept6 catra dlui una modesta intrebare, ca adica: dupa ce pii fundatori au dispusu astfelu despre capitalele sale fundationali, si dupa impregiarile timpulu lor6 p6te nici putura altfelu, ni se p6te 6re atribui n6ua prosperarea, ori neprosperarea acelor6?

Ci ac6sta tr6ca, ducase, ceea ce ne supera este ca: suntemu crestati de dlui ca: la impartirea stipendialoru nu suntemu cu cerut'a consideratiune la diferitele specialitati ale sciintiei si culturei, ci ca purcedemu unilateralmint6, „dandu mai cu s6ma numai auditoriloru de drepturi, — ma si in anulu scolasticu espiratu numai 2 medicinisti fura ajutatati, „ipsissima verba“.

Noi n'avemu v6lia, si ce e mai multu, ne lipsesce si timpulu fisicu de a ne dimite la dispute cu d. G....u si ai scarment6 ac6st'a imputare grea, si (dupa purcederea urmata la impartirea stipendialoru in cugetulu celu mai curatu) ne meritata, precum ar' cere insemnatatea ei, fiane deajunsu, c6 priu tr6catu, a oserba, ca: ca nemuritoriulu fundatoriu Dr. Sim. Ramontianu, c6 unu ingrigitoriu

*) Pentru administrarea fundatiuniloru rom. cat. se afl6 langa guberniu comisiunea catolica, dupa incetarea guberniulu regiu, se afla 6r' alta comisiune provisoria in Clusiu lunga comisariatu. De ce nu -si eluptara si blasianii una asemenea comisiune pentru portarea socotelor6 fundationali, d6ca provinciile sunt6 coordonate? — Si sinodulu trebuie se v6dia de fundulu celu defundatu, carui i place a comassa, pentru a nu se mai afla! — Viderint! —

**) Grabiti numai cu convocarea congresulu mixtu, ca acesta are in resortulu naturei sale a midiuloci si ac6sta administrare, fara care se jignesce autonomi'a besericei n6stre; antagonii congresulu si ai exercitarei dreptulu autonomicu fundationale ne iubescu de ne turtescu. — R.

parinte alu tinerimei romane studiöse, in testametu seu ddo. 17 Octobru 1843 a consideratu alatura cu medicinistii, tehnicii etc., si pre juristi (vedi punctulu 4 lit. e), apoi dara in deceniale treute, dupa constelatiunea politica de atunci, din tinerimea studiösa pre pucini imbraciosiara alte ramuri de sciintia, si se aruncara intr'unu numeru mai insemnatu pre terenulu sciintieloru juridice, spuna-ne d. G....u, ca: ce ar' fi fostu mai cu scopu? a le denegá stipendiale, a le pastrá, — a asteptá cu ele, séu ale capitalisá pana atunci, pana candu s'ar fi aflatu concurintii resoluti de a studiá tehnic'a, montanistic'a, silbenari'a, agronomi'a etc.? séu in lips'a concurintiloru la memoratele specialitati, conformu intentiunei piului fundatoriu, a face ceea ce a facutu v. capitulu metrop. din Blasiu, adica: a le impartí in mai mare mesura la juristi? lasamu se judece si se franga batiulu asupra-ne opiniunea publica cea nepreocupata!

Cu privire la proiectulu d. G....u, in acestu respectu facutu, noi ne dechiaramu cu tóta francheti'a, ca nici din punctu de vedere sciintificu, nici din celu nationalu nu'lu primimu, nu'lu putemu primi, — ma tienemu de indiscretiune intru una situatiune politica atatu de precaria, cá si cea a nöstra presinta, in carea numerulu juristiloru a scadiutu cu 60% — a descuragiá pre tinerimea studiösa, care cu abnegatiune de sine, fara prospecte in venitoriu se arunca cu ochi inchisi pre carier'a cea fatigiösa si spinösa a sciintieloru juridice! Non si male nunc, et olim sic erit d. G....u! Diorile s'au reversatu, orisonulu incepe a se inseniná, si speramu, ca nu vomu remané timpu indelungatu ignorati! atunci „servata valebunt!“

Ca in anulu scol. espiratu numai 2 medicinisti au fostu ajutorati, este una asertiune, (cá se nu o cualificamu in altu modu si se supramu pre d. corespundinte) neintemeiata, rediamata pre informatiuni false; noi intarimu fara a ne teme, ca vomu fi demintiti, ca in anulu decurundu espiratu au fostu urmatorii medicinisti ajutorati: rigorosantele Adalbertu Balintu, medicinistii in anulu a III dela universitatea din Vien'a: Ioane Papu, Iacobu Ratiu, Greg. Sindenu — de aici nu póte esi cifr'a ce o scöse d. corespundinte; — ma noi lu si rogamu se faca bine se intrebe, ca: care dintre medicinistii transilvaneni a concursu pentru stipendia, si n'a fostu ajutoratu?

Noi nu inviedimu complimentele, cu cari d. G....u caciulesce guvernarea Excel. Sale d. metropolitu, ma si insine dorimu, cá acea se corerpondia pre deplinu dorintiei generale a clerului si a natiunei si avemu firma sperare, ca va si corespunde — dara pre candu damu expresiune acestei dorintie a nöstre, amu vrea se prevenimu consecinti'a, ce unele guri rele ar' deduce'o din acestea complimente pentru guvernarea de mai nainte; ca-ci opulu „gubernarii presente“ ar' lovi greu in barbati, cari liau parte la guvernarea acést'a, si cari luasere parte si la cea de mai nainte!

La proiectulu d. G....u in privinti'a tramiterii tineriloru bine cualificati in tierile straine cu stipendia de 315 fl. din fundatiunea Ramontiana spre a invetiá preparandia, ne permitemu a face una mica reflexiune, carea merge intr'acolo, ca: fundatiunile nu potu, nu debe se se intrebuintieze decatu dupa intentiunea, si spre scopurile menite de pii fundatori, — pentruca testamentele sunt: „strictioris interpretationis“ si nu suferu atari deductiuni, cá si celea scöse de d. G....u. — Confesiunile, credemu noi, ca: viam sibi invenient spre asi acoperi si acésta recerintia grea simtita!

Recunöscemu si noi, si inea cu multa amaratiune sufletésca ca la noi sciintiele reali cu un'a neinsemnata esceptiune s'au neglesu, si nici acum nu se imbraciosiara de catra tinerimea studiösa cu acea caldura si in acea mesura, in care ar' cere interesele natiunei! — Déca exemplele n'ar fi adiose neamu puté provocá la aceli dintre concurinti, pre cari ii amu indemnatu, rugatu, ma le-amu facutu si promisiuni, déca se voru apleca la sciintiele reali, ambitionandui, stimulandui, ca adica: prin cunoascintiile castigata, pre langa interesele loru private, voru satisface celoru mai ardiatória exigintie nationali. — Dara ce se facemu d. G....u, déca consiliiale nöstre cele salutaria, esite din adunculu animei nöstre, cadiura cá si madiarea aruncata in pariete?!

Astfoliu scirea ce o are d. G....u, ca adic: din Blasiu nu s'a conferitu nici unu stipendiu studintiloru dela scólele reali, nu e corecta, pentruca, de si in 1868 concursese numai uniculu Georgiu Secasiu cu testimoniu din I clasa a scólei reali din Reginulu sas.; numitului concurinte chiaru numai din acestu motivu i s'a conferitu stipendiu Ramontianu de 60 fl. v. a.

Concursele publicate in acesti 2 ani din urma, credemu, ca suntu documente de ajunsu, ca v. capitulu metrop. din Blasiu n'a perdutu dinaintea ochiloru insemnatarea sciintieloru reali, ca nu si a astupatu urechile dinaintea opiniunei publice. Fia d. G....u deplinu incredintiata. ca intru ingrigirea sa pentru crescerea tinerimei studiöse in diferitele specialitati ale sciintiei si culturai, si pentru promoverea intereselor nationali, incatu ei ajungu puterile, nu cede nimeni antanietatea — de spate inse nu poti duce pre nimene nici in raiu!!!

In fine suntemu de acordu cu d. G....u, cá: concurselor se li se dè cea mai intinsa publicitate, si -mi place a crede, ca diu partea ordinarietati metrop. din Blasiu dorirea dlui espresa se va lua in drépta consideratiune in venitoriu. a — a

Societatea academica romana

Siedinti'a publica din 14 Septembre 1869, in diu'a Crucei.

APOTEOS'A LUI SINCAIU.

Discursulu de receptiune alu d. A. PAPIU ILARIANU si respunsulu dlui GEORGIE BARITIU.

„Dar! fratiloru romani, mari barbati au esitu dintre voi dincolo de Carpati si de acolo au venit si in zidurile nöstre darapanate, si s'au pusu se arunce semintiele nationalitati in intr'unu pamentu nelucratu. . . „Cetiti, tineriloru, pe Paulu Iorgovici, Petru Maioru, Cichindealu, Sincaiu, si veti invetiá intr'ensii si limb'a vástra, si ceea ce veti puté fi, de veti urmá invetiatureloru lor“ . . .

Ioane Heliadu R.

Precuventare la a dóu'a editiune a lui Cichindealu. —

Conformu programulu, presiedintele societatiei deschide siedinti'a. — Unu publicu numerosu si fórte alesu, reprezentandu ambele sexe si tóte clasele sociale, fara deosebire, imple tóte bancile galeriele, tribunele si parterulu acestui sanctuariu, unde natiunea de multu doriea a vedé concentrati pe veterani literaturei romane. Nu lipsiea decatu dnii ministri. Cu deosebire s'a semnalatu lips'a dlui ministru alu cultelor si „Instruciunei Publice“, carele, se vede, spre a puté alege o scusa, n'a sciutu cum se-si gasésca mai curendu o tréba óre care. Batendu in sita si in covata, a si gasitu ceva: solemnitatea distributiunei medalieru si a premiiloru dela scól'a de bele arte, — solemnitate, pe care ne miramu pentru ce a gramadit'o totu pe Dumineca, candu deja erá anunciata oficialu si de multu solemnitatea dela academia!!!

Secretariulu generalu alu societatiei, d. A. T. Laurianu, face o succinta dare de séna despre lucrurile societatiei din acésta sesiune.

Dupa acést'a recipiendariulu, d. A. P. Ilarianu, se suie la tribuna si incepe pronunsiarea discursulu seu. Publiculu, atrasu si prin insemnatea materiei, si prin greutatea oratorulu, se aglomeréza si astépta cu nerabdare inceperea.

O voce simpatica, curata cá cristalulu celu mai limpede; unu limbagiu verde si curatu romanescu; o dictiune eleganta; expresiuni de sentimente demne a desteptá pana si pre celu mai amortitu romanu; — au tenuu pre acestu publicu inteligentu si bine dispusu spendiuratu de buzele oratorulu dóue óre in capetu. Nimine nu s'a caitu de adenc'a atentiune, ce a datu eruditulu academicianu. Toti l'au aplaudatu din tóta anim'a; toti ar' fi doritu se lu asculte si éra se lu mai asculte. Nu toti vorbitorii au acésta fericire; inse d. Papiu n'a abusat de ea. . . .

Este o santa datorita pentru unu diuriu, ce pórtá numele divului „Traianu“, a face lectoriloru sei o dare de séna catu mai intinsa, catu mai corecta, catu mai romanésca mai antaiu de tóte, despre acestu discursu, in care coloni'a lui Traianu, si apostolii latinatii, „cadiuti jertf'a inaltei loru solii“, ocupa locul dela inceputu pana la finitu. Inse ce vreti? Ce se mentionamu? Ce se lasamu? Totu e de spusu. Nimicu nu e de lasatu. Si oricatu s'ar sili cineva a estrage, oricatu ar' vrea a culege numai frumösele fiori si idei, de cari este preseratu discursulu acest'a importantissimu, carele, dupa ide'a nöstra, si-a dobanditu imediatulu locu dupa „Chronica“, nu va isbuti, ca-ci — de nu va dá totul, va stricá. De astadi inainte introductiunea la cronie'a lui Sincaiu, parintele istoriei romane, nu va fi decatu eminentulu acestu discursu alu dlui Papiu. Meritului acest'a nu ilu voru puté rapi nici chiaru neamicii sei. Aceeasi perseverintia, aceeași regularitate, același spirit de metoda, aceeași intielegere demna de admirare in lucrurile

cele mari, aceeași arta, ronduíela si lumina, veti gasi in biografu cá si in istoriografu. Unulu pe altulu se complinescu. . . .

Frumosu, maretiu si bine alesu sujetu!

Imi disputamu urechile-si mi atienteamu mintea la cele ce audieamu, si numai la acelea, cá se nu-mi scape nimicu, — si totusi multe mi-au scapatu. —

Este o traditiune in poporulu nostru, cu deosebire in celu besarabianu, careia datorimu pastrarea intre noi a memoriei clasicului Ovidiu. Ea spune, ca a venit, de multu, despre Tibru, unu omu extraordinariu, carele avea dulcéti'a unui copilu si bunatarea unui parinte; carele suspiná fara incetare si vorbea cate odata singuru; dar', ca de indata ce adresá cuventulu cuiva, pareca ca curge miere si lapte din gur'a lui!).

„Miere“ si „lapte“ au fostu si voru fi pentru romani cuviute cá ale dlui Papiu despre Sincaiu!

Nascerea lui Sincaiu (28 Februriu 1754), evenimentu advenitu tocmai unu seculu inaintea esirei la lumina a aneloru sale, — ceea ce nimeni pana la d. Papiu n'a adevratu; — originea lui cea nobila, mostenésca si curatu romanésca; — studiele lui Sincaiu; — scólele, in cari le-a facutu; geniulu lui; — stradaniile si nesuintiele, ce a pusu in Rom'a si pe aiurea, in adunarea si cautarea pretiöseloru documente, ce au servitu de basa trainiculu monumentu, ce a redicatu natiunei sale pe bas'a sciintiei moderne; — bibliotecele europene ce a cercetat; — puternicele cunoascinti si protectiuni, cu cari s'a ajutat la scopulu seu in etern'a cetate; — operele ce publica si ocupatiunile lui in Vien'a; — literatorii celebri, cu cari a fostu in relatiune; — inaltele functiuni, ce a ocupatu, si folósele ce a trasu romanismulu si scólele nationale de aici; — starea sociala, politica si intelectuala a Europei in genere si a romanismulu in particulariu, de prin timpulu esirei pe scena a lui Sincaiu; — suferintiele némului seu; partea ce lua elu la conlucrarea unei petitiuni „de drepturi“, ce romanii ardeleni au indreptat'o imperatorulu Iosifu II. si dietei tieriei in 1791; singurulu actu in Orientele Europei, in care se simte influenti'a ideiloru revolutiunei franceze; actu, in care se invóca drepturile omului si ale cetatiénului; — persecutiunile, a caror'a tienta fú de indata ce neamicii romanismulu vediuura apriatu ce póte Sincaiu; — asilulu ce afla, in dilele de restriste, la amicii sei: comitele Vas de Tiag'a, episcopii Darabantu si Vulcanu; — cartile ce a compusu séu tiparitu, afara de cronica; — publicatiunile, la cari a colaboratu cu alti barbati insemnati ai némului romanescu, contimpurani; — peregrinagele sale din locu cu desagii sei in spinare, desagi in cari purtá sufletulu gintiei sale, cartea némului: istori'a, pe care numai lui i o datorimu; — principiile sociale, politice, morale, relegióse-liberale, nationale si „ortodoxe“ ale marelui martiru; — ur'a lui de iesuisti si papi, „sciendu“, dice elu, — „naravurile popesci“, mai alesu ale catoliciloru; fanatismulu lui pentru unirea „poporulu romanescu intregu“; — relele separatismulu si ale imparechiariloru din maintru; — bucuri'a, — ce au avutu si au strainii, candu au vedutu si vedu pre romani sfasiinduse ei in de ei; — perfidi'a, lacomi'a si pretensiuni ale greciloru de a se numi ei romani si de a se dá ei de mostenitori ai imperiulu din Orientu, pe candu Sincaiu a doveditu, ca acésta mostenire se cuvine romaniloru, dupa dreptulu sangelui, fiindu ei urmasii acelor ce au fundatu imperiulu si l'a stapanitu sute de ani; — meritulu istoricu si pretiulu literariu alu osteneiloru „nemuritorulu ardelénu“, — cum dice unu biografu alu seu dela 1855, d. I. . . . u²⁾; — „firea cea inalta, prin care se implu de sufletésca mandria faptele vietiei cei virtuóse a scriitorulu; — valurile prin midiloculu caror'a Sincaiu isi duse cu sine pana la mormentu generósele sale nesuintie nationale; — ascunsele comori de invetiaturi morale, relegióse, nationale, curatu latine, curatu romanesci, ce scapara mai de pre tóte faciele acestei cronice; — cauzele, pentru cari Sincaiu n'au ajunsu cu seversirea operei pana in dilele sale dupa cum isi propusese; — firea cea resfatiata, veseli'a, rabdarea, glumele si mandri'a latina a lui Sincaiu; — perpetuele lui ocupatiuni si cugete pentru desteptarea, realtiarea morala si nationala a poporulu romanu, „a némului nostru celui romanescu intregu“, dupre cum dice elu la pag.

1) Cogalniceanu, Historie dela Dacie, etc. ed. 1854, p. 4.

2) Foiletonulu Zimbrului, Iasi, 1855, Nr. 16. Paguba, ca acésta biografie a fostu numai inceputa. Paguba inca odata!

stamu in locu, fiinduca guvernulu de astadi lipsindui patriotismulu nu voiesce apararea nationala, numai cá se complaca vointiei strainiloru! Dar' elu scie se armeze bande de espuscariasi cu cionmege si se le exerciteze la batai electorale pentru cá se umilésca natiunea in placulu strainiloru, — facundu inca si din adeveratii ostasi batausi degheisati, ca astfelu se i póta corumpe si demoralisá cu deseversire.

Romani! Trebuie se ve desteptati, ca-ci déca vomu mai dormi inca, presentulu ne condamna si viitoriulu ne va blastemá! —

— Cine póta vin'a, ca legea de armarea tieriei adusa sanctionata inca de sub principele Cuza, nu s'a pusu inca de atunci in executiune, e lesne de gacitu; legea de armarea tieriei in Romani'a nu se executa, cu tóte metechnele strainiloru, cari -si pusesera carulu in petri a misca ceriulu si pamentulu, pentru cá se póta impedecá imputerirea statului romanu, celu pucinu pana candu voru esi ei a se face asia de prepotenti, incatu unu aspectu cruntu, o uitare preste umeru séu unu cuventu drasticu se fia in stare a face, cá se tremure de frica si se traga complimente dela partitele domnitórie in Romani'a, chiaru si candu le va face cu ochiulu, ca ii va iubi pana candu ii va turti. Dar' amicii indémna la armare, nu desfatuiescu.

E lucru durerosu a ceti un'a astfelu de imputare, ce dovedesce o lipsa mare de energia pentru a executa legile si institutiunile, dela care depinde ordinea, moralitatea, fericirea, prosperarea si respectarea noului statuu. Cine -si jóca caili pe campulu destinului Romaniei, póte sci veri si cine. Atata inse nu e destulu ca-ce un'a se dice si alt'a se face. —

N'a trecutú nici o diumetate de anu de candu in Austro-Ungari'a s'a facutu legea de aperarea tieriei, care se afla sanctionata numai in 5 Decembre 1868 si publicata cu repeditiune totu in 5 Decembre si chiaru si in tabl'a magnatiloru in 6 Dec., pentru cá ér' cu repeditiune se se póta si executa. Acésta lege, dupa cum o mai spuseramu in mai multi articuli, e atatu de generala, incatu nici pe preotime si nici o clasa a societatii de functionari nu o lasa neasentata séu neinscrisa in rubric'a respectiva pentru casuri de resbelu, si cum disei ea se executéza cu cea mai mare strictetia, incatu tocma vedemu, cum curgu carele incarcate de asentati si asentanti pe tóta diu'a si inca cu flori in palaria, cantandu, fiinduca vedu, ca nu e nime luatú afara si ca unde e poporulu armatu acolo trebuie cu timpu se i se armeze si libertatea. —

Unu guvernú energicu dara si dreptu catra tóte plasele de poporu nu póte purta frica de succesele intreprinderiloru armarei pentru intarirea si ascurarea tieriei. — Óre de ce nu studiaza si vreunu Wittinghausen alu Romaniei tóte meruntele statului vecinu, cá se nu -si pérdia calcululu; candu vede, ca faptele nu corespondú vorbeloru si candu e mai lesne a imita exemplulu faptei de catu sireti'a spulberata a vorbeii.

Unui Cogalniceanu, numai vointia se aiba, nu i lipsesce nici energi'a, nici harnici'a de a rezolva si acésta problema, ceruta de securitatea si respectarea statului; ma cetiramú inca pe la inceputulu lui Augustu in „Monitoriu“ o multime de denumiri de comandanti ai batalionelor si militieloru, majori, capitani, comandanti de companii in tóte prefecturele séu judeciele; óre de atunci nu se mai continua nemica? Caus'a armarei trebuie se mérga cá pe struna. —

„Correspondence de Bucuresci“, care se publica pe o foia galbena si se scrie la ministeriulu de externe, vorbesce despre inimiciu Romaniei, cumca adica ei ar' combate dinasti'a, ar' impedeca reconstituirea statului romanu, fiinduca urmarescu o politica amagatória si cutropitória, apoi striga in limb'a francesa cá se audia tóta Europ'a cu cuvintele acestea:

„Inimicii nostrii nu potú se nu scia, ca luptele de partite suntu inerinti cu orice regime constitutionale si ca romanii si au datú totudéun'a mana, candu a fostu vorba se nu se lase campulu liberu alu inimiciloru nationalitatii loru.“

Se punemu, ca Ungari'a vré se fia amica Romaniei, fiinduca, dupa cum canta barbatii ei au acelasu interesu de asi apera existinti'a in contra amenintiiloru comune; dar' déca ar' fi acésta adeveru, óre n'ar trebui A-Ungari'a se indemne si se ajute pe Romani'a, cá pe amica, a destinului comunu, tocma cá se se armeze, se se imputerésca catu de vertosu? Si déca se face contrariulu, déca

din partea estoru amici se pune in cale totu numai pedece la consolidaria, apoi in ce se oglindéza amicitia?

Aici suna vorbele de susu ale „Correspondancei de Bucuresci“, dupa cari se crede, ca d. min. Cogalniceanu, nu va slabi din energi'a executarei celei mai precise si mai intetite a legii de armarea tieriei, urmandu facusimilele cantatiloru amici de sórte comuna pentru apararea existintiei nationale. —

Madridu 4 Octobree. Camerele voru votá astadi suspendarea garantieloru cetatienesci. —

Copenhag'a 4 Octobree. La deschiderea reichstagului, regele a espresu increderea sa in intrunirea cu Schleswigesii de nordu; spera, ca cestiunea se va interpretá intr'unu modu satisfactoriu si din partea Prusiei, ceea ce va aduce o invoire, care va stabili relatiuni amicali intre Danemarc'a si Prusi'a. —

Constantinopole 4 Octobree. Hirsch a dobanditu concessiunea pentru facerea caliloru ferate otomane. — „Rom.“

Parisu 1 Octobree. Imperatés'a a plecatu aséra in Orientu. La 22 Oct. va sosi in Eghiptu.

Parisu 3 Octobree. Unu decretu imperiale convóca senatulu si corpulu legislativu pentru 29 Novembre.

D. de Talleyrand, fostu ambasadore la Petersburgu, s'a numitu senatoru. — Gen. Fleury merge solu la Petersburgu. — „Mon.“

Varietati.

— Asentarea in armata si aparatorimea tieriei (honvedii) se continua in districtulu Brasiovului. „Kr. Ztg.“ referéza, ca sasii facura minuni cu curagiulu, cu care pasira la asentare, dar' romanii din Sacele abia venira 2 si 4 tigani. — Vomú vedé, candu voru fi in siru si frontu, cu cati suntu mai multi unii decatu altii. Vai de omu, candu se lauda detragundu altuia. —

— Una telegrama alui „Kr. Ztg.“ cu datú Bucuresci 7 Oct. anuncia repausarea generalului Macedonski, comandantelu garnisónei din capitala, a carui denumire o casionase intre camera si ministeriu opositiunea cea mare, dupa care cadiusera rosii. —

— Drumulu de tíera catra Seghisió'r'a se va parasi dintre drumurile tieriei dela 1-a Ian., celu mai placutu drumu catra M. Osiorheiu si celu mai aprópe; care amenintiá cu parasirea drumului prin Secuime, catra M. Osiorheiu; de aceea va fi si proiectata parasirea lui. Tóte folósele le trage la ai sei partit'a dela potere, incatu, déca va merge totu asia, ne vomu tredi intr'o patria straina despoiatu de tóte avantagele ei. —

Pest'a 2 Octobree. Dela Novembre va aparé unu nou organu intitulatu „Gazet'a universala ungaro-austriaca“.

Program'a ei va fi, ca Ungari'a nu voiesce supremati'a celorualte popóre ale Austriei, dar' ca voiesce a exercitá o influentia legitima asupra politiceii straine. Acestu organu va tienti la impacarea raselor si la acordarea dualismului. — „R.“

— Dobrzansky renunitulu oratoru nu scapá pana nu capatá una musica de pisici in Ungvár; atata ura domina in eroii dilei asupra barbatiloru nationali. —

— „Progresulu“ ne aduce comunicatulu urmatoriu: Ministrulu de resbelu, colonelu Manu, in ordinulu de di Mr. 66 din 11 Augustu, datú corpuriloru din tabara, in ceea ce privesce regulele ce trebuiescu se pazésca, candu se va inchide tabar'a, intre alte instructiuni, la art. 3 a prevediutu si urmatóriele:

„Déca in timpulu marsiului voru sosi trupele pe la locuri unde lucréza calea ferata, siefii corpuriloru potú a se opri cu trup'a lorú mai multe dile acolo si a lucrá la acea cale, prin intielegere cu

conductorulu, ca-ci conditiunile cu care s'ar angajá si imbunatatirea ce s'ar aduce prin acestu lucru masei individuale si ordinariului trupeloru, se va supune aprobarei ministeriului, in orice casu inse, timpulu pentru care s'ar angajá, trebuie se fia limitatu astfelu in catu se nu oprésca trupele a se affá la 15 Octobree in cortecele lorú de érna.“

Astadi ivinduse o asemenea cerere dela regimentulu 8, pentru unu numeru de 160 ómeni de a lucrá la lini'a Marasesci-Tecuciu, cu pretiu de lei 9, cursulu Moldovei, pe di de omu, si ministeriulu, vediendu, ca este in interesulu sporirei mesei individuale a lorú, a si aprobatu. —

— Doi gentlemen, mai in dilele trecute au plecatu cu velocipede la 6 óre de demanétia din Aberganny, si au ajunsu in Montmuth la 7 óre séra. Astfelu in 13 óre au strabatutu 100 miluri, distantia dintre amintitele locuri. Amu mai cetitu despre iutiél'a velocipedului, (una carutica cu dóue róte, un'a inaintea alteia manate cu pitiorulu cá rót'a de torsu) inse astfelu de iutiéla se pare necredibila. —

Bibliografia. In librari'a S. Filtsch din Sibiiu se afla de vendiare, cu pretiulu de 40 cr. v. a. manualulu scolasticu intitulatu: **„Compendiu“** de istoria naturale pentru scóele primarie de ambe sexe, elaboratu de d. Simeone Michalescu, profesorulu de istoria naturale la liceulu din Craiov'a. Elu cuprinde pre scurtu, cate -si trele partile din ist. nat., adica zoologi'a, botanic'a si mineralogi'a, si se ocupa cu descrierea mai lunga séu mai scurta (dupa importantia obiectului) a animaleloru, plantelorú si mineraleloru celorú mai folositorie, séu stricatorie omului. Unu manualu fórté bunu si acomodatú este acést'a pentru scóele primari, normali, preparandiali etc. atatu pentru sexulu masculinu, catu si pentru celu femininu, unde ele existu. Scrisu fiindu intr'o limb'a usióra si cu termini (tehnici) lesne de intielesu. Si cá atare lu recomandamu dloru docenti, invetiatori si invetietorese, spre folosire.

In scurtu va aparé si manualulu pentru clasele gimnasiali, lucratu sistematicesce si dupa celu mai bunu metodu intuitivu, carele éراسi se recomanda anticipative dloru profesori gimnasiali. —

AVISU

celoru in dreptu de a vinde obiectele medicamentale

BALSAM-PRESERVATIVU

uniculu medicamentu escelinte contra spasmodiciloru, bóleloru de stomacu de orice natura, epilepsia, colica repede, diarea, versaturi la femei impovórate, colera, colerina, restaurarea dupa bóle indelungate si regularea organeloru mistuitórie, analisatu si aprobatu de chemiculu servitiului sanitariu din Vien'a si usatu de multe celebritati medicale.

Se tramite numai la primirea pretiului (pe comptantu) ori la posta (Postnachnahme). Pretiulu unei butelie originale cu capsula de cusutoriu si sigilu dimpreuna cu instructiunea in 3 limbe e 1 fl. 50 cr. In Brasiovu se afla in depusulu centralu in apotec'a lui MILLER la „corón'a de auru“, tergulu pescelui, si la Anken et Comp.; precum si in Bucuresci la d. I. Ovessa negutiatoriu. La apotecariu in: Esseg, Adele Deszathy; in Fagarasiu I. Megei, in Sibiiu M. Sili si negutiati. J. Thalmeyer; C. Konya in Iasi; Dr. Hinz in Clusiu; Alb. Jeney in Muresiu-Osiorheiu; Paulu Breuer in Lapusiuulu ung.; Rud. Smettau in Ploiesci; Csuta et Comp., negutiatoriu in S. Szt.-György si Ioane Ajtai negutiatoriu in Rosia; Aradu F. T. Probst; Alb'a Iulia C. Boosz; Temisió'r'a A. Quirini, apotecari; Mediasiu apot. la „corón'a de auru“; Reginu S. Dietrich; Sigisió'r'a I. B. Teutsch, negutiatori. 42

CURSURILE

la bursa in 8 Oct. 1869 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 83	cr. v. a.
Augsburg	—	—	120 „ 15	„ „
London	—	—	122 „ 90	„ „
Impmutulu nationalu	—	—	59 „ 90	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	68 „ 90	„ „
Actiile bancului	—	—	716 „	„ „
„ creditului	—	—	257 „	„ „